

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hova
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hova
az előfizetések és hirdetések
berentesen küldendők.
Kéziratok nem adóznak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vilekre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Pünkösdi ünnepén.

Mikor kisdéd lapunk olvasóink kezeibe kerül, a keresztyén világ ünnepét szentel. Magasztos örömmünnepet: a kegyelem, az igazság, a bölcsesség, az erő és szeretet lelkének az első tanítványokra lett kitöltetése örömmünnepét.

Össze valának gyűlve az üldözött, a remegő tanítványok ott a „választott nemzet” fényes nagy városában, Jeruzsálemben, mely ekkor is, mint az első husvét, ünnepi pompát öltött magára. Hova ekkor is össze voltak seregelve a nemzet nagyjainak és kicsinyeinek, vagyosainak és szegényeinek tizezerei, hogy az aratás első zsongóját ünnepélyesen bemutassák a Jehovának.

Az ünneplő, az ujongó sokaság ezerei közé csak 12 férfi nem vegyül. Ezek kerülnek a tömeg zaját s egy egyszerű hajlékban vonván meg magukat, várják az ígért beteljesülését, hogy t. i. „öltöztetessenek fel ama mennyei erővel”, melynek segédelmével a reájuk bízott munkát: Isten országának megépítését elkezdhessék.

A várva-várt mennyei erő csakhamar ki is töltött reájuk s ők a bölcsességnek, az erőnek és szeretetnek lelkével megtelepedve azonnal munkához is láttak. És munkásságuk nyomán az elvetett mustármag gyors növekedésnek indult s lassankint kifejlődék belőle ama nagy-élőfa. — Megalapult az Isten országa, melynek „vége nem lesz en.”

Az a lélek, mely a busongó tanítványokra az első pünkösdi kitöltetett volt, lassankint átalakította, megnevesítette az egész társadalmi életet. Innen van, hogy a keresztyén társadalmak fejlettségével a nem keresztyén társadalmak fejlettségi állapota még csak távolról sem összehasonlítható. A keresztyén társadalmakban ama pünkösdi lélek, az igazság, a bölcsesség, a szeretet lelke a munkás és irányadó. Ez a lélek szelidítette, nemesítette meg a gondolkodást, az erkölcsöket: hozta és hozza naponként létre azokat az emberbaráti intézményeket, melyek az emberiség dicsőséges előrehaladásáról tesznek fényes tanúbizonyságot.

Ennek a léleknek megvilágító, lelkesítő erejére mindnyájunknak minden időben szükségünk van. — Mikor nagy kérdések várnak megoldásra,

melyeknek mikénti megoldásának áldásos vagy káros következményei — a keresztyén jelleget magukon viselő intézményeinken — évekig, évtizedekig meglátszanak, ennek a léleknek sugalmára kell figyelniük, mert ez adja meg a bölcs tanácsot, a legjobb utasítást. Ilyen kérdések pedig egy vagy más alakban gyakran kerülnek felszínre úgy a szorosabb értelemben vett egyházi, mint nem egyházi intézmények, egyesületek életében.

Az erdélyi részekben levő ref. egyházkerület választott férfaira, közvetlenül a pünkösdi szent ünnepek után, ilyen, emez egyházkerület életére, további szerencsés fejlődésére nagy mértékben kiható kérdés vár megoldásra. Még nem fog leesen-désülni az ünneplő gyülekezetek ünneplő zaja s már ama választott férfiak utrakelnek, hogy erdélyi ref. egyházkerületünk ezidőszertini központján, Kolozsvárt a szavazó urnához járuljanak s szavazataikkal betöltsék az üresen maradt főpásztori helyet, melyet Nagy Péter, erdélyrészi ref. egyházkerületünk fennkölt szellemű, munkás, a bölcsesség, szeretet lelkével felruházott, elragadó ékes szólasú néhai nagy püspöke hagyott üresen.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület választott férfainak kedélyhangulata most hasonló ama 12 férfi kedélyhangulatához, kik az első pünkösdre Jeruzsálemben gyűltek fel, ott várni be az ígért beteljesülést.

Valamint azok lelkén még ott ült volt a vesztés miatt érzett fájdalom és nyugtalanság az a gondolat, hogy a Mester távoztával minő sors várakozik a Krisztus tudományára, Isten országára, melynek alapját ő vetette meg; lesz-e valaki, s ha igen, milyen lesz az a férfi, ki az általa félbehagyott munkát fel fogja venni, hogy előbbre vigye? Vajjon méltó lesz-e ahhoz, kinek nyomába lép? — Így az erdélyi ref. egyházkerület választott férfainak lelkén is ott ül még a feledhetlen emlékü nagy püspök elvesztése miatt érzett fájdalom, ki „próféta vala, eselekedetekben és beszédekben hatalmas Isten előtt és az egész közönség előtt” és másfelől ott ül a nyugtalanság gondolat, hogy kit ültessenek az üresen maradt főpásztori helyre? — milyen lesz, akit oda fognak ültetni? méltó lesz-e azon főpásztorhoz, kinek nyomába lép? fog-e birni

azon külső és belső tulajdonokkal, milyennel egy valódi főpásztornak birnia kell?

Az eltávozottnak helyére szokott az Istennek kegyelme más, alkalmas férfiakat támasztani. Így bizonyosan gondoskodott arról is, hogy legyen kit Nagy Péter helyére ültessünk; kinek kezeibe teljes megnyugvással tehessek le egyházkerületünk azon ügyeit, melyek a püspöki ténykedés körébe tartoznak, csak meg kell találnunk eme férfit.

Mert az erdélyi ev. ref. egyháznak olyan püspökre van szüksége, ki a többnyire szétszórt és szegény egyházakban a vallásos erkölcsi életnek, az értelmi és anyagi gyarapodásnak, iskoláinkban a tanügy egyöntetű fejlődésének, közéletünkben a békességnek és szeretetnek avatott hű és buzgó munkása, szolgálja legyen; — ki arra törekedjék, hogy erdélyi Sionunk kebelében a békesség lakozzék, mert mi nem akarunk a „Páléi, az Apollóséi, a Kéfáséi lenni.” Mi azt ohajtjuk, hogy a leendő főpásztor békeszerető lelkének befolyása alatt a hívek legyenek egyek érzelemben, akaratban és eselekedetekben s ezáltal nyerjenek erőt egyházkerületünk erejének növelésére, virágzóvá tételére.

Ilyen férfiról számunkra bizonyosan gondoskodott az Urnak kegyelme, csak azon legyünk, hogy azt találjuk meg; csak azon legyünk, hogy mikor oda állunk a szavazó urnához, elmondhassuk magunkról: „Mi pedig nem e világnak lelket vettünk, hanem a lelket, mely az Istentől vagyon.”

Valóban a pünkösdi lélek megvilágító, bátorító erejére egyházkerületünk választott férfainak most, midőn a régi Erdély minden részéből püspökválasztásra gyülekeznek össze, nagy szükségük van. Mi reméljük, hogy nem is lesznek eme léleknek híjával. Reméljük, hogy az igen szép multtal bíró, igen fontos hazafias missiót betöltött és jövőben is hasonló fontos magyar hazafias missió betöltésére hivatott erdélyrészi ref. egyházkerület megüresült püspöki széke olyan férfiban személyében fog betöltetni, ki diszes és rendkívül fontos elhivatása magaslatán fog állani minden tekintetben.

Vajha ezen reményünkben ne is csalódnánk!

—i.

TÁRCZA.

A hét város adelantádója.

— Angolul írta: WASHINGTON IRVING. —
Fordította: V. D.

Hamlet jeles mondatával kezdem el: „sok olyan dolog van az ég és a föld között, melyről a mi iskolai bölcselkedésünkkel még csak nem is álmodunk”; ezen dolgok közé számítható a Sanct Brandan sziget is, a tengernek eme csodája, titka. Talán egy iskolás gyermek sínes, ki a Kanari szigeteket ne ismerné, mindenki hallott már e „boldog” szigetéről, miként a régiek nevezték, melyek — amint tudós és kutató írók után tudjuk — nem mások, mint töredékei ama végtelen nagy atlanti szigetnek, a melyek, miként Plató mondja: a tengerből szakítottak és nyelelték el. — A ki ezen sziget történetét olvasta, tudni fogja, hogy csodaszép helyei vannak, melyeknek sziklás partjai és a nap aranyugaraiban úszó hegyesücsai néha-néha kilátszanak a Kanari szigetekről. Gyakran elhagyják a hazai partokat a Kanari sziget hajósai, hogy felkeressék ama szigeteket, de mindég csak partokat és hegyesücsokat látnak egymásután eltűnni, míg szemök előtt nem marad semmi más, mint felettök a kék ég és lábaiknál a sötét tenger; ezért nevezték a régi földrajzírók is Aprositusnak; az utabbak azonban az ily sziget létezését általában kifogásolják és azt állítják, hogy az csupán láttani csalódás, mint a délibáb, — majd csak azon tájak közé számítják, mely a régi tengerészek előtt vala ismeretes, mint az uszó hegyfok és mint felhő tájkép.

De ne hagyjuk magunkat e kételgő újítók hiú böl-

cselkedéseik mellett e gyönyörű birodalomtól elvonni, melyet hajdan a boldog hit népesített be; állj mellém derék olvasóm, hallgass és higgyed jó hittel és jó akarral elbeszélésemet, hiszen én a te számodra írok leginkább. — Hidd el bizonytal, hogy e sziget valósággal feltalálható, és hogy néha-néha, habár ritkán is, a boldog halandók megpillanthatják azt és kiköthetnek azon; igen, földrajzírók, történészek, hajszálhasogató bölcselők egész raja létezését kétségbe vonta ugyan, a költő azonban, ki minden más halandók között legtisztábban fogja fel a dolgot és képes a természet titokzatosságain is átlátni, melyek avatatlan szemek előtt sűrű fátyollal fedték, a költő előtt e sziget nem ismeretlen. A költőnek e sziget mindég a képzelet országa volt, mely minden csodában tulgazdag vala. — Ott volt hajdan és talán még most is ott van a Hesperidák arany gyümölcsös kertje, ott volt Armida csodakertje, a hol e szép bűbajos hölgy Rinaldo keresztyén lovagot édes kötelekkel lebilincselte. — E szigeten van Syeorax boszorkánynak is udvara, aki a derék Prosperót és az ifjú Mirandát odahajtá. Bizonyára e szigeten különböző időben a művészet is felült sátorát, a föld, a tenger és a lég szellemei ott találnak árnyas enyhé helyet; a régi világ istenei, amaz elűzött világurai, kik hajdan a költészet világa felett uralgának, ide menekültek. Neptun és Amphitriton is ott tartják udvaraikat esendőségben, félre vonulva a világtól, mint az egy tróntól megfosztott királyhoz illik. Szekerök a sziget egyik barlangjában pihen, hasonló egy kegyetlen hajótörést szenvedett hajó roncsaihoz. Tritonjai és bájos Nereidái gondosan fürödnek a sziklás tengerpart mellett. Hébe-korba a két hitestársat el-eragadja előbbi fényök emlékezete és ünnepélyes menetben bejárják a tengert, melynek tájékozó hajjait alig érintik és kiserőik utánok mennek bűvös csolnakaik-

kal, hallszik az édes dal, melyet a Tritonok kagylóikon fujnak. Még más módon is mutatkozik a világtenger tejhatalmu hajdani uralkodója a halandók előtt, hogy ha ő a hajókat meglátogatja, melyek arra vitorláznak, hogy az új utasokat megadótassza. Ez az egyedüli fennmaradt jog, mely fennmarada régi uralkodásából; és még milyen neveléses öltözetben hajtja végre e látogatást ő letett felsége.

Ott van fészke a tengeri kigyónak is, mely itt-ott feltűnik; ott van a bolygó hollandinak is kikötője, hogy ha ő örökös utazása után rövid pihenőt tart, horgonyt vet, felhuzza vitorláit.

Ott van mindazon kincs, melyet valaha a zivatar vagy a hullámok a tenger mélyébe temettek, ama csodás sziklapartok barlangjaiba és mélyedéseibe halmozták fel azok; aranyrudak, gyöngygyal telt zsákok és ládák, nehéz, egész vég vásznak, selyem kelmék, gyémántok és karbunkulusok ragyognak e sötét mélyedésekben; ott pihennek a mélyen elrejtett öbölben és kikötőkben már sok évtől fogva, mintegy esoda varázshatalommal lebilincselve a hajók, elrongyosodott kormányzójuktól ott feledve; ott pihennek a hajós legények, kiket már rég a tenger mélyében eltemetve gondolnak, ott pihennek már századok óta a sötét barlangban, puha mohás fekhelyeken, vagy bebarangolják e bűvös tengerpartot multjok édes feledései között, a nélkül, hogy a jövőre gondolnának.

Ilyenek e csodák, melyeket e szigetről beszélnek; némi fényt ezek kölesönözhetek ez elbeszélendő mondá-hoz, melynek valóságát egyébiránt kétséget nem szenved, és a melynek elhívására olvasóimat alázattal kérem.

(Folytatása köv.)

A nagyenyedi ref. egyházmegye tavaszi rendes közgyűlése.

(Folytatás.)

Kiseb-nagyobb mérvű építkezések csaknem mindenik egyházközségben vitettek véghez. Az építkezéseken már is igen előnyösen észlelhető az országos közalapúdvós volta. Jelesen az innen nyert segélyvel javított ki nagyobb mérvű kiadással a gerendi egyházközség építkezési műbecsével bíró és történelmi nevezetességű régi temploma, mely már az összeomlás veszélye által volt komolyan fenyegetve. Az egyházközségekben szükségessé vált építkezések keresztül vitelét az országos közalapról nyert segélyösszegek mellett lehetővé tették sok helyen a hívek kegyadományozásai és szorgalmi uton megnyitott segélyforrásai.

A jelentésben felhozott hiányok némely érdekeltet felszólalásra bírtak. Ezen felszólalások után közgyűlés dr. Kovács Ödön ajánlata folytán az évi jelentést nagy megnyugvással tudomásul veszi, azt egész terjedelmében jegyzőkönyvre vétetni határozza; esperes, jegyző és közügyigazgató aainak pedig az egyházmegye érdekében kifejtett odaadó, lelkiismeretes munkásságukért elismerést és köszönetet szavazott.

Tárgyalás alá került a lőrinczrévi egyház lelkesi állomásának ügye. Ugyanis ezen jóravaló egyházközségnek már évek óta nincsen helyt lakó papja, minek elszomorító következménye az, hogy ott a vallásérvélet élet hanyatlásnak indult. Ezen bajon az ezen ügyben véleményezés végett kiküldött bizottság ajánlata az, hogy Alsó-Fehérmegye érdemes tanfelügyelője id. Gáspár János kérsékkel, miszerint hasson oda, hogy államsegéllyel Lőrinczrévén, ha lehet még ez évben államilag segélyezett községi iskola rendeztesse be. Ennek tanítója lenne az odavendő lelkes. Ez által lehetővé válnék, hogy említett egyházközségbe rendes pap alkalmazassék addig is, míg a lelkesi jövedelem fele részét a nyugalmazott lelkes élvezné.

Közgyűlés a bizottság véleményét magáévá tévén, határozatát így értelemben mondta ki.

Tárgyalás alá került a torockószentgyörgyi ref. egyház lelkesi állomásának ügye.

Hogy ezen diaspora ügye olvasóink által megérthető legyen, ezútszónak tartjuk a következőket előre bocsátani: a torockószentgyörgyi ref. leányegyház 1848. előtt önálló egyházközség volt. A gr. Torockói család tartotta fenn. A negyvenes években egy szép nagytomlot kezdettek építeni, melyet azonban a forradalom romboló eseményei s a gr. Torockay családnak vagyoni állásában történt megindása miatt befejezni nem bírtak. A templom falai ott állanak most is fedetlenül, az idők és az elemek romboló hatalmának oadaiva. — A szabadságharc után a torockószentgyörgyi egyházközség önálló egyházközség lenni megszűnt. Egy kántor-tanítóra nehezültek az egyház erkölcsi és anyagi ügyei közvetlen intézkedésének gondjai. A kántor-tanító ezen egyház ügyeinek intézésére gyöngőnek bizonyult. Az egykor virágzó egyház község gyors hanyatlásnak indult.

A nagyenyedi egyházmegye ezen bajon úgy vélte segíthetni, hogy előbb a miriszlói, később a felenyedi és legkésőbb a nagyenyedi lelkesek valamelyikét bizta meg, hogy havonként legalább egyszer a hívek lelki szükségét elégítsék ki. A havonkénti lelkesi szolgálatnem bizonyult elégségesnek. Ehhez járult azon körülmény, hogy a kántor-tanító, főleg az egyház anyagi ügyeinek intézésében kanonellenes hibákat követett el, mi miatt az egyházmegye kénytelen volt őt 1884-ben állásától ítéletesen végleg elmozdítani. Így jelenleg ott nincsen sem pap, sem kántor-tanító. Ott lakó híveink mondhatni egészen magokra vannak hagyva. Ezen állapot tovább fenn nem tartható, ha ott élő 100—120 lélek számát kitevő híveinket a végleges elzúllás szomorú sorsának átadni nem akarjuk.

A torockószentgyörgyi ref. lelkes fizetése a grófi családától ez volt: 100 m. forint, 50 véka tisztabuzza, 50 veder bor, 4 drb dözma kövérsértés, 10 □-öl kemény fa és ezeken felül némely apróbb járandóságok. Ha a lelkes nőtlen volt a grófi család asztala mellett teljes ellátásban részesült. Ezen javadalmazásnak telerészét élvezte a kántor-tanító.

A gr. Torockay család torockószentgyörgyi birtokának legnagyobb része az ötvenes években a Bethlen-főtanoda tulajdonába jött át s ma is ezen főtanoda tulajdonát képezi.

(Vége köv.)

Emléksbeszéd.

— Néhai b. e. Nagy Péter ev. ref. püspök halálának emlékünnepeén Nagy-Enyeden 1885. május 10-én tartá Sándor János, nagyenyedi egyházmegyei főjegyző. —

(Vége)

A talentum Istentől van, és az Isten minden szolgálójának jutott belőle. De nem mindegyik tudja azt forgalomba hozni, kellőleg értékesíteni, hogy nyereséget, hasznot lásson utána. A mely pásztor poshadttal esővízzel telt gödrökhez és nem élőviz kútfejéhez tereli nyáját: ne csudálkozzék, ha a nyájának juhái nem örömet hallgatnak hívó szavára.

És bizony, ha elfogulatlanul keressük annak okait: miért oly üresek sok helyt a templomok? nem legkisebb

jelentőségű okot kell felismernünk azon lelkesek egyéniségében, a kiknek keble mélyébe nem szívárognak be az igazságok nedvei, hogy átszűrődve és megtisztulva, mint élő forrás buzogjanak ki; a kik szólnak meggyőződés, hit és lelkesültség nélkül, a kik hirdetik az igét „a mint megvagyom írva“; de ha kérdezőnk: „vettetek-e szent felket?“ így felelnek: „sőt inkább azt sem tudjuk, ha vagyom-e szent lélek!“ Csoda-e ha ezek inkább előlik, mintsem élesztik a hitéletet, a vallásosságot?!

Lám ebben a mi vallástalansággal vádolt korunkban Nagy Péter soha sem szónokolt üres templomban. Mert a hit világa fényelt, a meggyőződés melege sugárzott beszédéből. Mert az örök igazságok kristálytisza, üdítő cseppjei buzogtak fel keble melegéből, melyek a szomjas lelkeket felüdítették, kielégítették.

Hallottunk hangot, mely kicsinyeskedő önzéssel, az igaz, szép és jó iránti fenkölt szeretet hiányával vádolá Nagy Pétert... E szerint ő, ha embereknek vagy angyaloknak nyelvén szóló is, csak olyan lett volna, mint a zengő érez és pengő ezimbalom. (1. Kor. XIII. 1.)

Ah keresztényen atyámfiai! hiszen megtörténhetik egyszer-kétszer, hogy szemünk káprázván, árnyat öleljünk valóság helyett; de aztán kiábrándulva elfordulunk az árnytól s valóságot keresünk. A folytonos ezimbalomzengés pedig unalmunkra és terhünkre lenne... Az az ékes szólas, melylyel Nagy Péter rendelkezett, a melylyel ifjúságától vénségig meghódította a lelkeket, uralta a kedélyeket, önző ridég kebelből nem származhatott. Ugy szólni csak a szív teljességéből lehet!

Az a férfiú, a ki mint családó, férj és atya élt és halt az övéért; a ki mint lekipásztor valóban lelki atyja volt híveinek, s miután különben is érző szívét saját családi örömei és fájdalmai megtanították, tudott örülni az örülőkkel, sirni a sirókkal; a ki nem csak vezényelt, de személyesen ment előre az áldozatkésztségben; a ki nagy eszmék szolgálatában egyéni jöllétéről, családi boldogságáról megfeledkezett, s a hazáért börtönt, rabláncot szenvedett: az a férfiú nyomatékkal hirdethette a szeretet evangéliomát.

Midőn mint papról elismerő méltánnyal, sőt bámuló tisztelettel emlékszünk Nagy Péterről, nem feledhetjük őt úgy is, mint tanárt, a mely tiszteben ő szintén hivatása magaslátán állt.

Papi hivatala mellett kolozsvári főtanodánknál a természettudományi szakban 1846-ban segéd-, 1850-ben rendes tanárrá nevezte ki az egyházi főtanács. És bár meg kellett osztania idejét, erejét, tevékenységét a kétféle munkakörben, azért teljesen és dícséretesen betöltötte egy tanári, mint a templomi szöszéket. Mert ő semmi sem volt félig. És voltaképp a feladat nem is volt emberi erőt felülmúló. Nem kellett szolgálnia két urnak. Ugy itt, mint amott az igazságok állt szolgálatában.

Még inkább egyöntetűvé vált lelkesi és tanári működése, midőn az ideiglenesen Kolozsvárt bérbevezetett enyedi teológiai semináriumnál a practica theologia tanszékét foglalta el az 50-es évek közepén, és töltötte be kiváló szakértelemmel és sikerrel hét éven keresztül 1862-ig, a midőn a theol. seminárium nem csak névleg, hanem tényleg is nagyenyedivé lőn, a romjából kiemelt tanodai épületekbe elhelyezkedvén. A kolozsvári papságban megmaradt Nagy Péternek ekkor végződött be tanári pályája. Az a 7 év, melyet az utóbb említett tanszéken töltött, legkedvesebb emlékü multja lőn életének. Azon évek alatti működési köre és terjedelme hasonlított leginkább Jézuséhoz, midőn nem csak maga aratott a mezőben, hanem aratókat képzett a sok aratásra való gabonához.

Az ő tanítása nem száraz tanitételek hideg bonezolgatásában állott. Nem bonczterembeli hullá volt a keze alatti tantárgy, hanem Jairus leánya, melynek életet adott. Tanítványainak nem csak elméjét, hanem szívét, kedélyét is foglalkoztatta, megnyerte, meghódította őket egészen, kik az Irás szavai szerint — minden gondolatukat foglyul vitték a mesternek.

Bár mint ő maga pontos volt s óráit kitartotta alkalmas és alkalmatlan időben, úgy tanítványaitól is szigorú pontosságot követelt: de e követelmény nem volt nehéz és elhordozhatlan iga, sőt inkább könnyű és gyönyörűség.

A szigorú bámulatosan egyesíté vidám kedélyességgel. Egyfelől tisztelettel parancsoló komolyság, másfelől bizalomra gerjesztő, sőt bizalmaskodásra bátorító enyelgés ömlött el lényén. Szellemes ötleteknek mestere és kedvelője volt; s nem egyszer történt, hogy készületlennek talált tanítványja egy sikerült ölczezel elosztatta a mester homlokáról a gyülekező redőket. A honnan félve tisztelték és rajongva szerették őt tanítványai.

Nem a Stoa komor boltívei mutatkoztak az ő tanszéke felett, hanem az égnék kékelő boltozata. A szellem birodalmában oly tapasztalt kalauz volt ő, ki nem csak megnevezni tudja a figyelemre méltóbb helyeket, tájrajzleteket, hanem jól ismeri az ezekhez fűződő történeteket és mondatokat s kellemes szorakoztatással öregbiti az utasok ismereteit, szélesbíti azoknak látókörét.

Bizonyára mi, kik az ő tanítványai lehetni szerencsések valánk: feledhetleneknek tartjuk azon órákat, melyekben köréje csoportosultunk, lábainál ültünk, s az ő szelle-

mének világánál gyönyörködtünk az igazság szépségében, az örök érvényű eszmék tisztaságában. S tán nem egy van közöttünk, ki midőn gondolatait rendezzi — mint Arany János, midőn Petőfőre gondolt — döbbenve ismer fel egy-egy vonást, mit az ő szelleműjja von...
A lelkesi és tanári pályán kívül még terjedelmesebb munkatér várta Nagy Pétert.

Éppen 20 évvel halála előtt választották meg közfőjegyzőnek a kolozsvári közszinaton (1864.) — hosszas vita után még az egyszer következési joggal a püspöki székre. Mintha még most is hallanám az általános lelkesültség örömközlőseit, melyet a szerencsés választás szült. A közörműben elenyészett a kisebbség boszorkodása, mely a következési jog eltörölése mellett küzdött.

Pár év múlva már — 1866-ban éppen születésnapja 48-ik évfordulóján (ápril 22-én) — a következési jogánál fogva el is foglalta a Bodola Sámuel halálával megürült püspöki széket, melyben a kir. felség által azon évi május 19-én 2248. udvari sz. a. kelt kegyelmes királyi leirattal meg is erősítettett, s egyszersmind kir. tanácsosi címmel felruházottatott.

Eképp az Irás szavai szerint „a ki hív volt a kevesen, többre bizatott.“ És több mint 18 évig tartó püspöksége alatt igazolta az Irás szavait, hogy a ki a kevesen hív, a sokan is hív az.

Óhajtott volna — miután püspöki székhelyül állandólag Kolozsvár határozottatott — ottani szeretett egyházközségének közvetlen vezetését mint első pap tovább is megtartani; de mivel a kolozsvári egyház az első papi minőségét — szabad választási jogának megszorításával — nem akarta a Nagy Péter után következő püspökökre is átruházni: ő csak a maga személyére mintegy kiváltságképp nem akarta elfogadni, s így kolozsvári lelkesi állomásáról lemondott.

Ennek folytán azonban nem élvezett valami méltóságos dícsőnyvel övezett nyugalmat — a mire különben hajlama sem volt — mert, mint egyik püspöki jelentésében kifejezte: „a ki püspökséget kíván — Pal apostol szerint — jó munkát, a jelen kor követelményei szerint pedig — sok munkát kíván; talán a mai különleges erdélyi viszonyainkat és éppen a Nagy Péter püspökségére eső korszakot tekintetbe véve még helyesebben mondhatnók így: „nehéz munkát kíván.“

Vessünk csak egy pillantást a térre, melyen — mint első a hasonlók közt — munkálkodni hivatta volt.

A 48-ik évi forradalom szabadságot lehellő, ébresztő szelleme behatolt az egyház komor boltívei alá is. Nem kath. székesegyházról szölok. Mert nem lehet tagadni, hogy a protestantizmus, miután hős korszakát túlelte, s a szabadvizsgálódás, lelkiismeret, szabadság, s folytonos haladás nagy elveit kiküzdötte, vérrel pecsételte meg: bizonyos tekintetben hűtlen lett hivatásához, diadalzslőjét mintegy sarokba dobta s legalább is egy nyomban maradt. Mintha a kiküzdött vívmányokkal beérte volna; mintha nem is lett volna szükség újabb hódításokra a szellem országában, legfőlegb holmi jelentéktelen határkiigazításokra szoritkozott. Már pedig a ki helyt áll: nem csak hogy nem halad, de hátra marad s hűtlen lesz a protestantizmus és a kereszténység ama nagy elvéhez: legyenek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletesek.“

Hányszor hallottuk, olvastuk azt a szemrehányást, hogy a protestantizmus az élő pápától elfordulván, írott pápának hódol. S nem alaptalan e vád; mert habár az emberiség feltartoztatlanul halad s az Isten lelke „a hová akar fúni, fú;“ de a hivatalos prot. egyház nem tartott lépést e haladással. Pedig ha az egyház számot nem vet az emberi szellem fejlődésének, haladásának irányával és törvényeivel, igen könnyen azon elposványosodott folyamoderhoz fog hasonlítani, melyet a más irányba haladó folyamár odahagyott.

Igaz, hogy nem külső intézmények, hanem a lélek diadalában áll Isten országa, a melyet nagyratertem, elszánt, jól felfegyverzett hősök bármínőn terepen kivívhatnak. Példa reá Jézus, ki izraelitának születve, az örököt mőzesi törvények, hagyományos szokások legkisebbjéit sem törölte el, de életet öntött azokba; s az erkölcsi szabadság magaslátán betöltötte a törvényt.

És ma is vannak, kiket semmiféle törvény és intézmény le nem nyűgöz, nem korlátoz hivatásuk betöltésében... De bizony a látható egyház egyeteme ma is olyan, melynek jöllétéről, védelméről, biztonságáról intézkedni kell.

Ide czélok Pál apostolnak ama megjegyzése: „Krisztus adott némelyeket apostolokat, némelyeket prófétákat, némelyeket evangélistákat, némelyeket pedig pásztorokat és doktorokat, a szentekkel egy testbe való kötöztetésekre, a szolgálatnak munkájára, Krisztus testének építésére, miglen juttottunk mindnyájan a hitnek és Isten fia eszméretének egységére.“ (Eféz. IV, 11—13) — miglen jussunk... Az elérendő dicső cél érdekében tehát szükséges a kor igényei szerint javítani intézményeinket.

A mi erdélyi ref. egyházunk szervezete, részint Canon-okon, részint évről-évre hozott részsínati határozatokon, részint gyakorlat által szentesített szokásokon alapul-

ván az új idők, a vá nem volt megfelelő. Érezhetővé vált. Nagy

És mikor Nagy egyházközségek új szervezete egyházmegyei szervezethez tartozhat: a következők — mint a további gyűlés törvénye.

Hátra volt még egyházközségek kormányozásának kérdése, az állandóság jellegű világi főgondnok elnevezése, az évenként egyszer a főgyűlés tanácsa is.

Az 1871-ik évben elfogadta s törvényhatóság által anyaszentgyörgyi tölteit szervezetté ille. „Anyaszentgyűlés tanácsa és közszentgyűlés egyházközségek szervezését legfőbb egyenes, vagy külön in

Nevezett közszinaton elfogadott s nézve volna az észre menését, hogy azokat gyűlés a mutakozó módosítandja.

Nem szándékunk bírálatot mondani s zünk meg, hogy az felrendezésre jellegű felölök száma a köz. A püspök pedig bátoroztatik, s mint új tanácsai ülésekben, a de az egyházközségek vezetői törvény létre nyíltan ki is jelenté a szabadelvűség új

lőjébe s mintegy Páparól minden felelőse ama nyilatkozat tett ható, hogy majdan vagy jóra valósságát t úgy nem akart oszt dícsőségekben.

Azian ne feledjék közvetlenül nagy kérdéseiben, úgy hová vált. Szavazni a több Szebe uszni pedig ábrándos rémképeban Nagy Péter tén — szembe uszni, tlett volna. Tan hiba hozásban részt nem tehet róla, ha nem vel, ha érzelmeit nem birt azzal a d elölti kedvességgel korszerű nagy hazamint a mivel fénymerő őszinteségével ellenesei az ő győzjék. De ezek elvégz zonyították be, hog szemében meglátni gerendát. Az józan Péter fényes tehetsíthatták.

Az ő érdemei lelkiismeretes, fáradtalat s abban hímes önzetlenség. A közt ezt a legdrág rokon- és ellenszertában állt, áldozat, mely az ő részvétetkezendő dőltség a Krisztusévalóságot ölelte. S egyobb van itnyitá, hogy szerve Ugy szorosabb érte az igazgató tanács anyaszentgyűlés ügyeket, és kerüle láthatunk őt az elnö tüzöslőpát a tábor melyben haladnun Főpásztori p tal nem bocsátkoz

ván az új idők, a változott viszonyok követelményeinek nem volt megfelelő, s laza, elégtelen volta mindinkább érezhetővé vált. Meg is indultak a reform-mozgalmak.

És mikor Nagy Péter a püspöki széket elfoglalta, az egyházközségek új szervezete már bevégzett tény volt. Az egyházmegyék szervezésének munkája éppen akkor volt folyamatban; a következő 1867-ik évben törvénynyé is vált — mint a további gyakorlat kimutatta — elég életrevaló törvényre.

Hátra volt még az egyházkerület újra szervezése. Az egyházkerület kormányzását két főtestület osztotta meg: az állandóság jellegével bíró főegyháztanács a legidősebb világi főgondnok elnökelete alatt; és a püspök elnökelete alatt évenként egyszer tartatni szokott közssinat, melyen a főegyháztanács is 12 küldöttje által részt vett.

Az 1871-ik évben Nagy-Enyeden tartott utolsó zsinat elfogadta s törvényerőre emelte az egyházfőtanács munkáját anyaszentegyházunk kormányzó és törvényhozó testületei szervezeteit illetően, melynek I. pontja értelmében „Anyaszentegyházunkban az eddig fennállott egyházfőtanács és közszenzsinat, a k ö p v i s e l e t alapján szervezett egyházkerületi közgyűlésben egyesítettnek. Ezen egyesítés legfelsőbb egyházi testület hatásköréhez tartozik mindaz, mit addig az egyházfőtanács és közssinat együttesen, vagy külön intéztek.”

Nevezett közssinat megjegyzi, hogy a jelenleg változatlanul elfogadott szervezeti törvény egyes szakaszaira nézve volna észrevételei, de határozottan kifejezi reményét, hogy azokat az összeülő egyházkerületi közgyűlés a mutatkozó szükség- és a közkíváncsolomhoz képest módosítandja.

Nem szándékunk itt, s nem is volnánk illetékesek bírálatot mondani a szervezeti törvényről. Csak annyit jegyzünk meg, hogy az a képviselői elv hangoztatása mellett félrendszerű jellegével bír, a mennyiben a választott képviselők száma a közgyűlési tagok alig egyharmadát teszi. A püspök pedig bár az egyházkerületi főgondnokok közé soroztatik, s mint ilyen a — később kibővített — igazgató tanács ülésében, az idősebbség rendje szerint elnököl, de az egyházkerületi gyűlés elnöki székéből ki van zárva.

Sokan rossz néven veszik Nagy Péternek, hogy a szervezeti törvény létrehozásában semmi részt nem vett: a mit nyíltan ki is jelentett. Hanem tétlenül nézte, mint töltik a szabadelvűség új borát az ódon rendi alkotmány ó tömlőjébe s mintegy Pilátusként mosta kezeit, elhárítván magáról minden felelősséget. De jegyezzük meg, hogy midőn ama nyilatkozat tette: akkor még nem volt meghatározható, hogy majdan a gyakorlati élet a törvény hiányait vagy jóvalóságát fogja-e inkább feltüntetni: és ő éppen úgy nem akart osztozni az eshető megróvásában, mint a dicsőségben.

Aztán ne feledjük, hogy ő püspöki állásánál fogva közvetlenül nagy mérvben volt érdekelve az új szervezet kérdésében, úgy hogy az némileg az ő személyes ügyévé vált. Szavazni a többséggel meggyőződése ellen lett volna. Szembe uszni pedig az árral — midőn a prot. papuralom ábrándos rémképe tette elfogultá a kedélyeket és első sorban Nagy Pétert tényleg terhelte is hatalmi tulkapás vádja — szembe uszni, mondom, az árral sikertelen hiú kísérlet lett volna. Tán hiba volt, hogy főpásztor létére a törvényhozásban részt nem vevését nyilvánosan kijelenté. De mit tehet róla, ha nem rendelkezett egy világi eszélyességével, ha érzelmeit és gondolatait leplezni nem bírta, ha nem bírt azzal a divatos művészettel, hogy az emberek előtti kedvesség mezébe öltözködjék; ha nem tartozott ama korszerű nagy hazafiak közé, kik mást árulnak a boltban, mint a mivel fénylegnek a kirakathatban. Tettetést nem ismerő őszinteségével kétségkívül alkalmat adott arra, hogy ellenesei az ő gyöngéit is kiismerjék s kiméltlenül bírálják. De ezek elvégre is azt a nagy lélektani igazságot bizonyították be, hogy sokkal könnyebb az embernek más szemében meglátni a szálkát, mint a magából kivetni a gerendát. Az józan prot. közvélemény előtt azonban Nagy Péter fényes tehetségét, kiváló érdemeit el nem homályosíthatják.

Az ő érdemeit pedig tuluyomó részben teszi az a lelkiismeretes, fáradhatlan, kitartó munkásság melylyel hivatalát s abban hivatását betöltötte; az a buzgóság és nemesség önzetlenség, melylyel összes idejét — az elmuló jók közt ezt a legdrágábbat — lelki, testi erejét, hajlamait, rokon- és ellenszenvéit — az ügynek, melynek szolgálataiban állt, áldozatul vitte. Tudta ő jól, hogy az a törvény, mely az ő részvéte és ellenszólása nélkül létrejött — a következő dolgoknak csak árnyéka, de a valóság a Krisztusé. (Kol. II. 17.) Árnyék helyett hát a valóságot ölelte. S miként Krisztus mondá egykor: „nagyon van itt mint a templom” úgy ő bebizonyította, hogy szervezeti törvényünknek ő volt éltető lelke. Ugy szorosabb értelemben vett püspöki hatáskörében, mint az igazgató tanácsban méltósággal, böles tájékozottsággal, anyaszentegyházunk javára ezéző erős akarattal intézte az ügyeket, és kerületünk törvényhozó testületében bár nem láthattuk őt az elnöki széken, de láttuk vezérlő szellemének tüzoszlopát a tábor előtt. Általa ismertük meg az irányt, melyben haladnunk kell.

Főpásztori, püspöki munkásságának részleteibe ez uttal nem bocsátkozom, nem azért mintha azok önmaguk-

ban vagy eredményeikben jelentékenyek, figyelemre méltók nem volnának. De kinek volna hajlama és ideje az egyes virágokat vizsgálni, midőn a gazdag mező nagyszerű szépsége megragadja, elbűvöli lelkét?!

Nem tehetem azonban, hogy egy pár kimagasló alkotására rá ne mutassak. Egyik a lelkeszi gyámintézet nagyobb lendülete. — — „A közgyűlés becses figyelmébe ajánlom — ugymond 1875-ik évi püspöki jelentésében — lelkeszi özvegyeink és árváink ügyét. Az országgyűlés egy nagy és nevezetes lépést tett a néptanítók nyugdíjazása tárgyában; nekünk sem szabad tovább hidegen és tétlenül néznünk, hogy az a lelkeszi, a ki szűkös fizetéséből nagy takarékossággal alig bírja gyermekeit, kiknek száma rendszerint nem kevés, szegényesen neveltetni, mikor szeméit behunyja, önfeláldozás-teljes élete után özvegyének, árváinak a koldusbotot hagyja örökségül; komolyan gondolkodjunk s erőlyesen tennünk kell lelkeszeink özvegyeiért, árváiért, tennünk szolgálatra képtelenné vált lelkeszeinkért.” A mi hitünk eselédí érdekében tett ezen lelkes indítványt a közgyűlés magává tette. Minek következtében központi gyámintézetünk öröves lendületet vett, úgy hogy míg 1875-ben csak 319 frt 56 krt — a mult évben már 2605 frt 94 krt osztott ki a gyámsegélyre jogosultaknak. Alapítóje pedig most már 40 ezer forintot meghaladja s évről-évre növekedőben van. Ugy hogy nem nagyon messze az idő, midőn ez intézmény által lelkeszi özvegyeink és árváink mindennapi kenyere biztosítva lesz. Nagy Péternek halhatatlan érdemét hirdeti ez. Ő volt a gondos kertész, kinek kezei alatt a csenevész esemete ily szép reményekre jogosító sudar fává nőtte ki magát. Isten után az ő nemesen gondolkodó, gyöngéden érző szerető lelke szarítandja fel a jövő öltök idején is — a szegény lelkeszi özvegyek és árvák könnyeit. . . .

Egy másik maradandó alkotás, mely néhány lelkes nagyjaink közt első sorban Nagy Péter nevét is halhatatlaniítja: az őt magyar reformált egyházkerületnek zsinati törvényhozás útján létrejött szervezeti egyesülése. Az 1881. évi debreczeni egyetemes zsinat által alkotott és a koronás király által szentesített törvény előttünk van. Örömmel üdvözöltük azt, mint biztosítékát egyetemes magyar ref. anyaszentegyházunk sikeres önvédelmének, erősbülésének, korszerű fejlődésének. Sok szegény egyházközség és lelkipásztor tapasztalta már főleg itt Erdélyben az egyesülésből folyó testvéri segély jótékony voltát. Sajnos, hogy az egyesült magyar ref. egyház derült egén éppen Erdély fölött vannak még némi komor felhők. De ha hiszünk szentlélekben és a szentek egyességében: hinnünk kell, hogy a korszellem fuvaltatán ama felhők is szétoszlanak; hinnünk kell, hogy a Krisztusi szellemben való egyesülés napját földi érdekek gözköréből emelkedő felhő el nem homályosíthatják.

Ennek a szent egyesülésnek Nagy Péter volt egyik lelkes buzgó apostola; sőt minután az idősebb püspök Török Pál egyesülés helyett visszavonástól tartván, a zsinaton nem jelent meg: Nagy Péter volt a törvényhozó zsinat egyházi elnöke. Mint ilyen ott volt minden ülésen, s nagyméltóságu elnöktársával egyetértőleg és szép összhangban vezette a tanácskozásokat nagy bölcseséggel és finom tapintattal mindvégig. Bár emelkedett díszes helye az elnöki szék, mégis nem Nagy Péter vett atól, hanem inkább ő árasztott arra fényt és dicsőséget. Nem az elnöki méltóság, hanem a kiérdemelt köztiszteltet és szeretet övezte az ő egyéniségét.

E fényes látvány mellett akaratlanul is egy árnyba ütközök szemem: abba a szenvedélyességbe, a melyért sokan hajlandók megróni Nagy Pétert. Emlékszünk, mily visszatevészt szült egy közelebbi egyházkerületi gyűlés alkalmával szenvedélyes kifakadása némely lelkeszek kicsinyhitűsége fölött, midőn a segélyalap megalkotása volt napirenden.

De midőn oly forrón szerette anyaszentegyházát, oly nagyon akarta biztosítva látni annak jövőjét, s megmeneteni főleg Erdélyben azt a sok idegen ajkunak közé ékelt, elszigetelt szegény árva egyházközségeinket a ref. anyaszentegyházunk, a magyar nemzetnek, s látta, hogy ennek egyetlen eszköze egy hatalmas segélyalap megteremtése, mert hiába! anyagi erő nélkül nincs vallás, nincs szellemi élet, a mennyei lajtorja csak biztos földi talajról emelkedhetik égbe. Ezen hön óhajtott ezél elérését látta kétéssé válva a nyilvánuló közöny és kicsinyhitűség által: csudae, ha buzgó lelke felháborodott? hiszen a lángot hevesen meglöbegtatták az ellenkező légáramlatok. . . .

A dolgok természetes fejlődése iránt nem volt türelmetlen; tudta, hogy az elvetett magának idő kell hogy kicserizze, felüjön és gyümölcsözőzzék: tudta, hogy „m a s a m a g v e t ő s m a s a z a r a t o k.” De hogy a jövődöbeli aratás váljék kérdésessé: ezt az Urnak egy oly lelkiismeretes, hű munkása, mint Nagy Péter, nem nézhette nyugodt közönyvel.

De avagy nem éppen ily szenvedélyes heves vérmérsékletű ember volt-e az ő apostoli névrokona, kiről így ítélt Jézus: „e z e n a k ö s z i k l á n é p i t e m f e l a z é n a n y a s z e n t e g y h á z a m a t.”

Nagy Péter kiváló arányban bírt a tiszta ész felséges adományával; de nem kevésbbé a szív embere volt. A mit világos értelmével jónak, üdvösnek látott: szenvedélyes hévvel akarta valósítani. Hadd vessenek reá követ, a kik

soha el nem vesztik hidegvérüket, kiknek számitó bölcseségét soha nem zavarja szenvedély heve. De üdveztünk aligha emezek közt keresi azt a közsiklát, melyre építse a maga anyaszentegyházát. Ezek is alkothatnak ugyan sok nagy csodás dolgot, mint a mesterséges villamfény, melyről büszkén mondatik, hogy pótolja a napot, elhódítja az ég birodalmát, még a nyövények fejlődését is előmozdítja, sőt siettetí, de az ilyen tenyészetről hiányzik a nap meleg sugári alatt született virágok elbájoló szinompája és illatárja.

Igen aai, a mi dicsőült főpásztorunk kiválóan a szív embere volt. Még halála is ezt bizonyítja. Ő, a ki láng szellemével belátott a megnyílt égbe, a ki a mély meggyőződés igaz hangján oly szépen tudta hirdetni az örök életet; annyi ezer szemekről tudta feltörülni gyászos vesztesség könyeit, annyi ezer szív vérző sebét tudta orvosolni: nem bírta elviselni, hogy jobb hazába költöző kedvesei őt ide hagyogatták. Nem tudott parancsolni gyöngéden érző szívének: az ideiglenes megválás rohamos fájdalma megtörte azt.

Az ő elhunya pedig gyászba borította családját, nyáját, s más jeleseinké mellett az ő buzgó igyekezete által egygyé forrott egyetemes magyar ref. egyházat.

A vesztesség sulya földre nyomott, midőn főpásztorunknak megnyílt a sír, de fölemelt az áltálanos mély részvét, mely e sírt körülvette: mintha ezek és milliók ajkairól hallottuk volna a bizonyítást: b i z o n y e z e m b e r n a g y é s i g a z v a l a l a s! Hiszünk, hogy a kortársak ez egyhangu bizonyítástélemben osztoznak az utánunk jövő nemzedékek mindaddig, míg csak lesznek magyar reformátusok e hazában. Azok pedig lenni fognak: hisz a debreczeni zsinat egy ünnepélyes órában, midőn megtelének mennyei szent lélekkel, kik a házban ülnek vala, az öreg báró Vay Miklós mint jövőbe látó próféta e jós ígéket mondá: „a m a g y a r r e f. p r o t. e g y h á z n e m v o l t h a n e m l e s z!”

Hadd szögyenüljenek meg azok a hamis próféták, kik mint J ó n á s a nagy város Ninivé vesztét jóslják. De a mit a magyar ref. egyházunk érdemes Nesztora az ihletésszerű perczében szólt: azt Isten sugallta, az nem lehet elhangzó szó.

A kiket arra méltatott, hogy hozzájuk választott hív szolgálját, Nagy Pétert küldje, azokról nem felejtkezett el Isten. Az a rendíthetetlen kötelelenség, az a fáradhatlan hű munkásság, áldozatra kész lángoló buzgóság, melylyel Nagy Péter elvégezte azt, a mi rá bízva volt: e z a z a k ö s z i k l a, melyen épül Krisztus a n y a s z e n t e g y h á z a. Es míg lesznek papjaink, tanáraink, főpásztoraink, kik az észnek és szívnek az övéhez hasonló drága kincseivel sáfárkodnak: addig nem kell félni anyaszentegyházunkat, mert a pokol kapui nem vesznek rajta diadalmat.

A Nagy Péter hív és eredményben gazdag munkás élete jelentékenyen emelte magyar Sionunknak, annak a dicső templomnak falait, melynek belső szegletköve a Krisztus. Az ő alkotásain megáltszik az ő egyéniségének bélyege, miut az épületbe illesztett köven a mester névbetűje. Sok évek multán az a betű elmosódhatik, betakarhatja az idők moha: de azért a kö állani fog, s szilárd alapul szolgál a jövődők alkotásainak.

Nagy Péternek szeretetre, tiszteletra méltó kedves egyéniségét, fájdalom nem látjuk többé földön; — de a Krisztus, a kinek ő oly lelkesült apostola vala, s a Krisztus nevéhez fűződő magasztos eszmék, melyekkel lelke egybe forrt, biztosítják neki az örök életet.

Ha részt kívánunk venni ez örök életben: áldozunk kegyelettel boldogult püspökünk emlékének s mi is mint élő kövek építtessünk fel a prófétáknak és apostoloknak fundamentumokon, melynek belső szegletköve a Krisztus, — hogy legyünk lelki ház, szent papság a lelki áldozatoknak áldoztatásokra, melyek Istennek kedvesek a Jézus Krisztus által. (Efez. II. 20. és 1. Pét. II. 5.) Amen.

Köteles-e a nagyenyedi Bethlen-főtanoda az erdélyi ev. ref. püspöki fizetéshez járulni?

E kérdés a folyó hó 28-ra Kolozsvárra egybehívott püspökvalasztó egyházkerületi közgyűlés tárgyainak nevezetesebbjei közé tartozik azon oknál fogva, mivel a Bethlen-főtanoda előjárósága néhai Zeyk Károly főgondnok elnökelete alatt tartott gyűlésen az eddig érvényben tartott fizetést beszüntetni határozta. Ezen határozatnak alapját 1782. jan. 18-án kelt okmány képezi, melyet a ref. főkonsistorium a nevezett collegium főgondnoka bethleni gr. Bethlen Sándorhoz, és Kovács József, Szabó Sámuel, Gombosi Mihály és Nemegeyi Jánoshoz intézett s melynek tartalma szerint a mlgs főconsistorium kívánván a ref. püspöknek jövedelmét jobb karba helyzetetni, annak nevelésére, hogy az enyedi collegium is concurráljon, illeendőnek tartotta, mely szerint azon böles ezélnak elésegítése végett reá ment a mlgs curatoratos és t. professoratus, hogy esztendőnként „e cassa publica collegii” 300 m. forintot járjanak ki a püspök számára, de az ily conditio alatt: Imo Hogyha a ref. püspök statioja Enyedről változnék bármik ok miatt és enyedi első pap nem lenne, vagy ha a collegium költ-

ségei igen megszorodnának, jövedelme pedig kissebbed- nek vagy nehezen sufficientna azok pótlására. tehát ezen subsidiumot ne tartozék a püspöknek kiadni. 2 do. Ezen kiszabott subsidiumhoz a collegium semmi naturalét sem egyszer. sem másszor ne ragasszon a püspök számára.

Ezen fizetés elvezetésében voltak a ref. püspökök Eperjesi Zsigmondtól kezdve, ki 1784. évi október hó 18-án költözött Enyedre. Amde a forradalom lezajlása után a fel- dult püspöki lakba nem tért vissza többé a püspök s azután állandó lakása Kolozsvárt leve. A collegiumnak kiadásai pedig folyton növekednek s ha kellő mennyiségű jó tan- erővel, megfelelő épületekkel és gyűjteményekkel kívánja magát a kor teljes színvonalára emelni, e kiadásokat nem is kissebbitethi.

A jelzett alakokon tehát — eltekintve attól, hogy a ref. püspök elég tisztességes jövedelmet élvezhet. — a Bethlen-főtanoda a további subsidiumra nem kötelezhető.

LEVELEZÉS.

Maros-Ujvár, 1885. május 20.

Egy kevéssé elkésve — post festa — írom e sorok- kat azon szerencséről, mely Maros-Ujvár bányaközségünket nagymélt. Lónhárti Ferencz erd. püspök Excellentiájának magas látogatása által érte.

Mindnyájan tudtuk s méltányolni siettünk egy ily főpásztori látogatás pontosságát, vallás-erkölcsi horderejét. Volt is készülődés! Juchó bányatanácsos ur osztá a parancsokat, melyeket gazdag eredmény szokott kísérni. Egész Ujvár ki volt borotvalva s a különben is szép esinnal, iz- léssel épült község ragyogó pompával tündöklött zöld lomb- bokkal hintett utcáival, nemzeti lobogóival s azon meg- ragadóan szép diadalkapujával, mely a nagy vendéglő előtti úton „Isten hozott” felirattal a Felvincz felől érkezendő főpásztor elé mosolygott. Május 9-én, a déltáni órákban, az említett négyoszlopos és gothikus diadalkapu- tól két sorban állították fel a bányászok, mely imponas sorfal az Urutczán lemenőleg csaknem a templom teréig húzódot. Itt az iskolás fiúk és leányok által tanítóik ren- dezése alatt.

Körülbelül 5 óra lehetett, midőn ágyudörgés hir- dető a várta-várt magas vendégnek közeledését, kit szá- mos pap kíséretének élén Imecs Domokos járási szolgabíró ur üdvözölt a Maros nagyhídjánál. Ezután hatalmas kocsi- sor az említett négyoszlopos és gothikus diadalkapu- tól két sorban állították fel a bányászok, mely imponas sorfal az Urutczán lemenőleg csaknem a templom teréig húzódot. Itt az iskolás fiúk és leányok által tanítóik ren- dezése alatt.

Másnap a templomi téren ünnepiesen öltözött nép- ség hullámzott. Nemsokára jött a püspök fényes papi kísé- retével, s kezdett a pontificalis miséhez, mely alatt a Juchó bányatanácsos és Lipner Jánosné buzgalma által össze- állított kar hallatta azon zenés misék legszebbikét, melyek a szívből áhatottak, a szemekből könyeket, az ajkáról édes imákat fakasztanak. Mire után Fülel lelkész beszélt a nép- hez a vallásról, mint a társadalom és egyesek boldogsá- gának elengedhetlen feltételéről. Majd a kegyelmes főpásztor szó- ott a megbermálendőkhoz telve a buzgóság, a hit és hazafiság szent és gyújtó érzelmeivel, mire 99 bermlónak adta föl a megerősítés szentségét s Tamási Árcn cere- moniáriusa által emléképeket, olvasókat osztott szét köztük.

Délben fényes asztaltársaság ebédelt a tanácsos ur házában. Volt egy igazi fényes asztal, mellette jó kedélyű vendégsereg. De mi annyira lebilincselte: a köztiszteletű háziasszony páratlan szívesége, modora. Szeretném e helyen egy magas urnak ó nagyságáról mondott igen jellemzően szép szavait idézni, de felek, hogy a napokban velem szemben tett s örök hálaóra kötelezett nagylelkűségéért hízogónek tartanak. Majd elmondom máskor. Addig is áldja meg az Ég egy valódi, szép és ne- mes lélek méltó boldogságával. Az talán mondanom sem kell, hogy az ebéd lefolyása alatt szép pohárköszöntőket hallottunk.

Ebéd után Excellentiája papjai és a helyi bányá- tisztikar kíséretében meglátogatta az állami iskolát, mely- nek egyik termében összegyűlt r. kath. gyermekek nevében Kosztika Árpád üdvözölte a magas vendégeket, kinek kér- déseire adott helyes feleletek s majd a Pap Anna által mondott bucsubeszéd magas tetszését nyerték meg. A papi lakot is meglátogatta; majd a páratlanul szép „Ligeibe” nézett be, s gyönyörködve szemlélte a tarka népmulatságot, a csinosan berendezett helyiségeket, honnan lelkes eljen- zés és zene között kíséretével Felvinczre távozott. Ujvár önmagához méltóan eszeledett. Isten áldása kísérje az intéző kezek ezantáni működését is.

Mükedvelőnk régi ügybuzgalmukhoz hűen újból be- költöztek a nyári szinkor falai közé. Lelkesen hozzák színe a szebbnél-szebb darabokat. Örvendünk a régi jó erők meg- maradásának, kitartásának. Jövőre erről bővebben. Isten velünk!

Bus Zandirhám.

VEGYES HIREK.

— Alsó-Fehérmegyeének főispánja van. A hiva- talos lap következő legfelsőbb királyi keziratot közli:

„A belügyminiszterium vezetésével megbízott magyar miniszter elnököm előterjesztésére br. Kemény Kálmánt Alsó-Fehérmegye főispánjává nevezem ki. — Kelt Bacsben 1885. évi május hó 16-dikán. Ferencz József, s. k. Tisza Kálmán, s. k.”

Alsó-Fehérmegye közönsége mélyen érezte azon vesz- teséget, mely néhai Zeyk Károly főispán elhunytával érte, és nem csekély aggodalommal gondolt arra, hogy ki lehetne a köztiszteletet kivívott férfiú méltó utóda, ki alatt az egyet- értés továbbra is szilárd maradván, a jó irányú előhaladás és fejlesztés nemes munkája akadálytalanul tovább foly- hasson. Ó felsége legmagasabb elhatározása folytán meg- nyugással fogadhatjuk br. Kemény Kálmán ó nlgának kinevezését, részint mert oly jeles családok rokonságához tartozik, melyeknek működése megyénk multjával össze van forrva, részint mert nemes jelleméről és multjánál fogva bizton remélhetjük, hogy komolyan fogja fel kitűnő hivatását és mindig csak a megye közjavanak előmozdi- tását fogja szemelőtt tartani. Ó méltóságától fog sok te- kintetben függni, hogy megyénk közügyei fokozatosan to- vábbra is fejlődjenek, a társadalmi és egyleti élet ujló erővel virágozzék. Ezen reményben teljes bizalommal várjuk körünkre ó méltóságát s a legjobb eredményeket óhajjuk főispáni állásában kifejtendő működésének, melyek a jel- zett irányban való vitelében megyénk minden hü fiatalu bizonyára kész támogatásra találand.

— Az erdélyrészi közművelődési egyletbe be- léptek: alapító tagokul 100—100 frtal Miksa Miklós és Pünkösti Ferencz. Rendes tagokul 10—10 frtal dr. Magyarai Károly, Tóth Miklós, Török Bertalan, ifj. Wink- ler Janos. 5 forinttal Rákosi Bálint.

— Értesítés az erdélyrészi gazdasági egylet collec- tiv kiállításnak t. tagjai részére. Miután a budapesti orsz. kiállítási szabályzata szerint minden collectiv kiállítóknak három darab napi szabadjegyre igénye van, felkérem az erd. gazdasági egylet gyűléstényes tárlatának azon t. részt- vevőit, kik e kedvezményt élvezni kívánják, hogy szükséges „Igazolvány” elnyerése czéljából szóval vagy írásban hoz- zám fordulni sziveskedjenek; mely „Igazolvány” előmuta- tására a kiállítási igazgatóság 5-ik sz. szabályában az em- litett szabadjegyeket közhöz vehetik. Bpest, 1885. május hó 15. Gamauf Vilmos, az erd. gazd. egylet titkára, Bpest, kiállítási tér, mezőgazdasági csarnok.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG;

DR. MAGYARI KÁROLY SZILÁGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

Sz. 1—1885.

tkvi

Arverési hirdetményi kivonat.

A diószentmártoni kir. járásbírósg, mint tealkönyvi ható- ság részéről közlése teszi, hogy balazsalvi Pap József végrehajtatnak küküllővéri Kékuj Ilia özvegy és Czetk Samoila végrehajtatás szene- dők elleni 200 frt tőke követelés és járulékal iránti végrehajtatási ügy- ben a diószentmártoni kir. járásbírósg területén levő Küküllővár községben és ennek határában fekvő a küküllővári 204 számú tjkönyvben A+ 1—23 rendsz. alatt foglalt és Kékuj Ilia özvegy kizáró tulaj- donát képező ingatlanokra, egyes tkvi jóság testenként külön-külön ugymint: 1) az 1. rendszám alatti ingatlanra 320 frt, 2) a 2. ren- dszám alatti ingatlanra 10 frt 50 kr, 3) a 3. r. sz. a. ingatlanra 18 frt, 4) a 4. r. sz. a. ingatlanra 23 frt 50 kr, 5) a 5. r. sz. a. 49 frt 50 kr, 6) a 6. r. sz. a. ingatlanra 25 frt, 7) a 7. r. sz. a. ingatlanra 14 frt, 8) a 8. r. sz. a. ingatlanra 25 frt, 9) a 9. r. sz. a. ingatlanra 38 frt, 10) a 10. r. sz. a. ingatlanra 8 frt, 11) a 11. r. sz. a. ingatlanra 48 frt, 12) a 12. r. sz. a. ingatlanra 48 frt 50 kr, 13) a 13. r. sz. a. ingatlanra 62 frt, 14) a 14. r. sz. a. ingatlanra 10 frt, 15) a 15. r. sz. a. ingatlanra 22 frt, 16) a 16. r. sz. a. ingatlanra 26 frt, 17) a 17. r. sz. a. ingatlanra 60 frt, 18) a 18. r. sz. a. ingatlanra 42 frt, 19) a 19. r. sz. a. ingatlanra 113 frt, 20) a 20. r. sz. a. ingatlanra 152 frt, 21) a 21. r. sz. a. ingatlanra 202 forint 50 krajczár, 22) a 22. rendszám alatti inga- tlanra 128 frt 50 kr, 23) a 23. r. sz. a. ingatlanra 167 frt 50 kr. Továbbá a küküllővári 125 sz. telekgyűjteményben A+ 1—29 ren- dsz. alatt foglalt ingatlanok Czetk Samoila tulajdonjuttalát képező inga- tlanok egyenes felszérére együttesen a hivatalos adóbizonyítvány alapján ezen felszére nézve 681 frt 75 kiban ezen megállapított kiállítási árban az árverést elrendeltette és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1885. évi június hó 18-dik napjának délelőtt 10

órákor Küküllővár községben az ottani község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiállítási árban alól is eladani fognak.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsúdnak 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett ár- folyammal számított és 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 107. §-a értelmében a bánatpenznek a bíróságnal előleges elhelyeze- séről kiállított szabályszerű elismervényt aatszolgáltatni.

A kir. járásbírósg, mint tealkönyvi hatóság.

Diószentmárton, 1885. évi jan. hó 12 ik napján.

Kovácsy, kir. járásbíró.

Sz. 6738—1884.

tkvi

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbírósg, mint tealkönyvi hatóság ré- széről közlése teszi, hogy Olteán Vazul által képviselt esufudi Sandru Ilia végrehajtató 130 frt tőke, ennek 1883. szep. 5-6-6 % kamata 25 frt 20 kr eddigi költségek kielégítése végett végrehajtatás szenedő esufudi Petruca Anna ellen, ennek a esufudi 102 számú telekgyűjteményben A+ 4. 6. 7. 9. 14. 15. 20. 22. 23. 24. rendszám 345. 352. 544. 910. 1340. 1341. 1554/2 1592. 2129/1. 2130/2. 2346. és 1292. hr. sz. alatt foglalt fekvőeségei 1029 forint megállapított ki- kiállítási árban esufud község előjárásági helyiségében 1885. évi jú- nius hó 15-ik napján délelőtt 9 órákor tartandó nyilvános árveré- sen kiállítási árban alól is eladtnak.

Venni szándékozók kötelesek a kiállítási ár 10%-át készpén- zben, vagy pedig az 1881. évi LX. t. cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött ke- zéhez letenni.

A vételár felszérést vásárló az árverezés jogerőre jutása után 15 nap, a másik felszérést 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint letéti hivatalhoz letézni.

Különb az árverés megállapított feltételei alóli tealkönyvi hatóságнал a hivatalos órák alatt és Tóth község előjárásági helyi- ségében megtekinthetők.

A kir. járásbírósg, mint tealkönyvi hatóságtól. Nagy-Enyeden, 1885. deze. 16-án.

Sz. 6559—1884.

tkvi

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbírósg, mint tealkönyvi hatóság ré- széről közlése teszi, hogy ügyvéd Olteán Vazul által képviselt esufudi Sandru Ilia végrehajtató 130 frt tőke, ennek 1883. szep. 5-6-6 % kamata 25 frt 20 kr eddigi költségek kielégítése végett végrehajtatás szenedő esufudi Petruca Anna ellen, ennek a esufudi 102 számú telekgyűjteményben A+ 4. 6. 7. 9. 14. 15. 20. 22. 23. 24. rendszám 345. 352. 544. 910. 1340. 1341. 1554/2 1592. 2129/1. 2130/2. 2346. és 1292. hr. sz. alatt foglalt fekvőeségei 1029 forint megállapított ki- kiállítási árban esufud község előjárásági helyiségében 1885. évi jú- nius hó 15-ik napján délelőtt 9 órákor tartandó nyilvános árveré- sen kiállítási árban alól is eladtnak.

Venni szándékozók kötelesek a kiállítási ár 10%-át készpén- zben vagy pedig az 1881. évi LX. t. cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött ke- zéhez letenni.

A vételárt pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 2 egyenlő részletben, az első 30, a 2-ik 60 nap alatt köteles a felté- telekben megnevezett kir. adó-, mint letéti hivatalhoz letézni.

Különb az árverés megállapított feltételei alóli tealkönyvi hatóságнал a hivatalos órák alatt és esufud község előjáráságнал meg- tekinthetők.

A kir. járásbírósg, mint tkvi hatóságtól. Nagy-Enyeden, 1885. deze. 31-én.

143. szám.

1885.

Arverési hirdetmény.

Alólii kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a balazsalvi kir. járásbíró- ság 516-585 sz. végzése által Moldován M. János javára Zikely Dániel és társa ellen 80 forint tőke, ennek 1884. év május hó 22-ik napjától számítandó 6% kamatai és eddig összesen 37 frt 20 kr perköltés kö- vetelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtatás alkalmával bíróság- lag foglalt és 440 frtra becsült 2 drb 4 és 7 éves fekete tarka szőrű bor- juzó tehén, 2 drb 7 és 8 éves piros pej-szőrű paripa ló és 2 drb 4 éves fehér szőrű örbőlök álló ingóságok nyilvános árverés útján eladtnak.

Mely árverésnek a 776—1885. számú kiküldött rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis Kis-Csergeden alperes lakásain leendő esz- közlésére 1885-ik év május hó 30-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitűztetik és azho a venni szándékozók ezennel oly megjegy- zéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881 évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsúron alul is eladtni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balazsalván, 1885. évi május hó 19-ik napján.

Thát György, kir. bir. végrehajtó.

Arlejtési hirdemény. Alsó-Fehérmegye közigazgatási bizottsága folyó évi május 13-án tartott ülésében 402. és 417. szám alatt kelt határozataival a gyulafehérvár-abrúdbánya-topánfalvi hadászati uton a kö- vetkező munkákat ugymint: 1) A 22—23 és 25—32 kilométerig terjedő utszakakra 265 két köb- méter tartalmu tört kavicsshalom beszerzését és szállítását 1364 frt 22 kr, 2) A zalathnai határban a Troján nevű kiépített utszakasznl szükséges pótmunkákat 192 frt 03 kr, 3) A Trimpoly és Ömpoly patakok összefolyásánál lévő két kőszarkantyú biztosítására szolgáló pótmunkákat 90 frt 03 kr, 4) A Gruj patak felett elsodort hid újból építését 1192 frt 98 kr, 5) Az Ömpoly patak által megrongált 42.25—42.30 km. közti utsza- kasz védelmére szolgáló 5 m. hosszú partfal helyreállítását 556 frt 75 kr, 6) A Valea dosului határban a nagyhegyi szakasz biztosítására szolgáló VI sz. közárgát helyreállítását 127 frt 19 kr, költség összeeggel engedélyezte. A fenn említett munkálatok foganatosításának biztosítása czéljából az 1885-ik évi június hó 6-án délelőtt 10 órákor az alsófehérmegyei kir. államépítészeti hivatal helyiségében Nagy- Enyeden tartandó zárt ajánlati és szóbeli versenytárgyalás hirdettetik. Versenyzőni óhajtok felhivatnak, hogy a fennebbi munkálatok külön-külön, vagy együttes végrehajtatásának elvállalására vonatkozó az engedélyezett költség után számított 5%-nyi bán- natpénzzel ellátott zárt ajánlataikat a kitűzött nap délelőtt 10 óráig az alólii hivatalhoz an- nyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a később érkezett írásbeli ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni. A vonatkozó műszaki műveletek általános és részletes feltételek alólii kir. építészeti hiva- talnál a rendes hivatalos órákban megtekinthetők. Alsó-Fehérmegye államépítészeti hivatalától. Nagy-Enyeden, 1885. május 20-án.

Ny. Wokál János gyorssajtóján Nagy-Enyeden.

Szerkesztői Nagy-Enyedy A KIADÓHIVATAL lap szellemi és közlemények kiadója. Kiadóhivatal Wokál János könyv- és papírhatalma az előfizetők és bérletesek kérésére nem ad.

Az erdélyi ref. Nagyobb érde- aligha gyűlt össze ház képviselete, mi gyűlésre. A magyat mondani, Magyaror- tetlen emlékü férfiú kellett választani új szellemi tehetsége- sos buzgalommal ve ház oszlopos férfial. Bánffy Miklós főpól házmegyek főgondú magasabb állást vis- peresek, tanárok, k- élet számos kitűnő- tával egy ára terem fogva különböző er- társadalmi közelet- nak, az aristokratia Domokos-, az egy- generalis notariuss- szerűségében is kiv- Ödönnek lesz nyujt. A mult évbe kegyetlen támadás- téve sok minden, m- Amde a szóbeszéd- tettek ki érdekében demül számítjuk be- zavarta fel az egy- tük hinni, hogy h- lőbben consituálva s ezen melasztása pártnak, mely nem- A gyűlést bá- meg, kinek szép i- keztek: Tisz- Ösmerjük a t- szág. Tudjuk, hog- sik. De mindig í- árnyék világban va- örökre elledi.

A hét v- — Angolul A tizenötödül lékezű portugali hosszában felfedez- volt az ujonnan fe- getek hírével, aki egy- ő maga se tudá h- e'ött hányatott, m- bizonyossá lón, ho- városok építvők. A sziget lak- elbeszélése szerint nézek őt és azutá- dékai volnának, k- azon országot a m- megtűdni anyaors- dének midőn hallá- jutott. A sziget l- sítá, mivel tartott- keményen meg is- keltezett és elsz- hányá őt a messz- meretlen szigetet. Ezen ritka el- Portugáliában nag- Azok, kik a emlékezőnek, hogy